

Storleken på inhägnader och burar i djurparker

16VT-1KU026-Djurparker i dagens samhälle-Distans
Projektarbete 2016
Carita Johansson

Innehåll

Introduktion

Inledning	3
Syfte	3
Frågeställningar	3
Arbetsmetod	3

Huvuddel

Hembygdsparken i Ängelholm	3
Lagar och regler	3
Hur påverkar djurens inhägnader besökarnas upplevelse?	4
Djurs beteenden	4
Måtten i Hembygdsparken	6
Uteslutningar	8

Konklusion

Resultat och sammanfattning	9
Egna funderingar	10
Referenser	11

Introduktion

Inledning

Projektarbetet går ut på att genomföra en mindre studie av en särskild djurpark i förhållande till en specifik problemformulering.

Jordbruksverket definierar en djurpark som en plats som visar djur för allmänheten minst sju dagar på ett år. Alla djurparker behöver tillstånd och måste godkännas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen tittar på storlek och berikning av djurens utrymmen samt personalens utbildning. Man betonar bland annat att djuren ska kunna bete sig naturligt.

Syfte

Vi ska undersöka djurparken ur ett samhällsperspektiv med specifika frågeställningar.

Frågeställningar

Jag har valt att fokusera på vad som gäller enligt lagstiftningen för storleken på djurens utrymmen samt hur Ängelholms djurpark står sig i förhållande till dessa lagar och regler: Följer man dem? Lagen anger minsta måtten för djurens utrymmen. Är de dem man följt eller har djuren mer plats än så? Vilka djur har mindre/större utrymmen än lagen kräver och kan man få reda på varför?

En annan fråga som jag arbetat med är hur regler och lagar har förändrats under historien, både i Sverige och internationellt. Hur mycket har den förbättrade kunskapen om djurens behov påverkat djurparkernas utseende när det gäller inhägnadernas storlek?

Varför är det intressant att undersöka storleken på inhägnaderna? Jo, hur djurparken ser ut beror till stor del på hur djurens utrymmen är utformade. Utseendet och storleken på inhägnaderna påverkar även hur parken och djuren upplevs av besökarna och därigenom påverkas även besökarnas relation och attityder till djuren där.

Jag har gjort en faktastudie över de befintliga måtten i Hembygdsparken i Ängelholm som jag redovisar på sidorna 6–9.

Hur har man tänkt när man gjorde inhägnaderna på Ängelholms hembygdspark? Varför ser de ut som de gör?

Arbetsmetod

Jag har besökt Hembygdsparken och mätt inhägnaderna. Därefter har jag jämfört med de lagar och regler som är tillämpliga för inhägnader i djurparker. Genom att söka i artiklar efter andra studier om samma ämne samt genom att läsa kurslitteraturen har jag fått kompletterande information som jag har redovisat i studien.

Huvuddel

Hembygdsparken i Ängelholm

Ängelholms Hembygdsförening driver Hembygdsparken som ligger i anslutning till Ängelholms centrum och precis vid Rönne å med omgivande skog. Parken har fri entré och innehåller förutom djurpark även lekplats, värdshus, glass- & våffelstuga samt museer. Man har en mängd olika evenemang och aktiviteter i parken såsom konserter, loppis, hemslojdsgille, familjedagar, teater, pyssel, midsommarfirande, kurser, marknader, mässor osv. I djurhågnen finns grisar, getter, får, hjortar, hästar, åsnor, kaniner, ankor, hönsfåglar, papegojor och småfåglar. Parken har cirka 350 000 besökare per år och är därigenom Ängelholms största utflyktsmål både för turister och boende i kommunen. Parken finansieras genom kommunalt bidrag, sponsorer, medlemsavgifter och ideellt arbete.

Lagar och regler

Min första fråga när jag skulle undersöka storleken på burar och inhägnader var om det fanns några regler kring detta, både internationellt och i Sverige.

Det finns en världsomspännande djurparksorganisation, WAZA (World Association of Zoos and Aquariums) som har antagit en internationell djurparks-strategi, "The World Zoo and Aquarium Conservation Strategy". Denna strategi handlar i huvudsak om att öka kunskaperna och medvetandet om djur och deras naturliga miljö hos allmänheten.

Den regionala europeiska djurparksorganisationen, IEAZA (European association of zoos and aquaria), har gett ut en skrift 2014 med rekommendationer om vilken standard djurparker bör hålla. I den står det att djurparker ska finnas till för att bevara djur, utbilda, informera och underhålla människor genom presentation och bevarande av vilda djur. Det står också att inhysningen måste ta hänsyn till djurens behov. Djuren ska ha en tillräcklig miljö och en yta som tillåter motion. Men det finns inte några mått angivna.

Enligt Svenska djurparksföreningen har varje land sina egna regler för burars och inhägnaders storlek.

I Sverige finns det en rad lagar och regler som gäller djur. De har getts ut av Jordbruksverket och går att finna på deras hemsida, www.jordbruksverket.se. Där kan man också i olika lagar hitta minimimått på burar och inhägnader för djur i olika situationer. Det skiljer sig åt mellan djurhållning i lantbruket, för sällskap och i djurparker, och skillnaderna i måttangivelserna är anmärkningsvärt stora. En fråga man ställer sig är hur Jordbruksverket har kommit fram till de angivna måtten? Finns det någon vetenskaplig grund för just de måtten? Tyvärr har jag inte fått något svar från dem trots flera påtryckningar och trots att de haft mer än en månad på sig. De säger själva att de har en icke-fungerande avdelning.

Hur påverkar djurens inhägnader besökarna?

Djurparken är kanske det enda ställe man får möjlighet att se en viss djurart och hur djuret då beter sig påverkar förstås vår bild av det. Ska man få en rättvis bild av djuren bör de få möjlighet att utföra sina naturliga beteenden. Djur som inte får sina behov tillgodosedda kan bli apatiska eller få stereotypiska (onormala repetitiva) beteenden. Besökaren får då ingen rättvis bild av djuren. Storleken på inhägnaden är en viktig faktor för djurens välfärd.

Djurs beteenden

Djurparker vill visa djur som beter sig naturligt. Storleken på inhägnader och burar är en av många aspekter som påverkar djurens välfärd och därigenom deras beteenden. Hur ska man då

tänka när det gäller ytan; vad ska man utgå ifrån och jämföra med?

Casamitjana (2011) som studerat inhägnader i England säger i sin jämförelse mellan den yta djuren har i djurparken och den yta/hemområde de vanligen använder i det vilda, att den genomsnittliga inhägnaden i England har en area som är 100 gånger mindre än det minsta reviret/hemområdet i det vilda. I en jämförelse med människor vore det, säger han, som att leva sitt liv i en telefonkiosk. Ju större djuren är desto större är skillnaden mellan ytan i djurparken och i det vilda. Han anser att välfärdsproblemen för djur i djurparker såsom stereotypier od. beror på att miljön inte är anpassad efter djurens behov. I hans studie fanns det inga djur som hade större ytor i djurparken än i det vilda. Casamitjana (2011) säger att reglerna för storleken på burar i USA bara kräver att djuren får tillräcklig plats för normala kroppsliga och sociala rörelser. I praktiken betyder det att buren är tillräckligt stor om ett djur kan stå upp, ligga ner, vända sig om och röra sig lite grann.

Flera andra biologier och etologer instämmer med Casamitjanas påstående om naturligt hemområde resp. yta i djurparken. Biologen Dr. Georgia Mason, i Mark Derr's artikel, menar att problemet med hög dödlighet står i direkt samband med skillnaden i yta i djurparken kontra naturen. Hon menar att man bör göra större ansträngningar för att kompensera för förlusten av yta såsom olika typer av berikning/stimulans.

Vid universitet i Oxford har forskare räknat ut att isbjörnars genomsnittliga inhägnader i djurparker är en miljon mindre än deras naturliga hemområde vilket leder till stress för djuren. På Skansen finns varg vars naturliga hemområde är 800-1000 kvadratkilometer, järv med ett naturligt hemområde av 100-300 kvadratkilometer, lo som har hemoråden som är 300-1000 kvadratkilometer och björnar som rör sig ett par mil per dygn (Svenska dagbladet, 2007).

Flera andra studier visar effekten av storleken på inhägnaderna för djur i fångenskap (Fisher m.fl., 1980, Estep m.fl., 1978, Innis m.fl., 1985, Hogan m.fl. 1988, Jensvold m.fl. 2001).

När man stöter på olika artiklar som handlar om storleken på djurens utrymmen i djurparker uttrycker många ett förakt för hur vi behandlar djuren:

”I djurparker, akvarium och temaparker över hela USA, vandrar tigrar fram och tillbaka längs sina burar och letar efter en lättnad som aldrig kommer. Fåglar proppas i burar där de knappt kan sträcka ut sina vingar, ännu mindre flyga. De få björnar som inte tvingas stå på betong lämnar tassavtryck i leran, där de går på samma ställe om och om igen. Elefanter gungar fram och tillbaka som maskiner utan ”off”-knapp. Delfiner simmar i oändliga cirklar.” Citat Delcianna Winders.

”Vi anser oss vara progressiva och empatiska, men att fortsätta stänga in intelligenta och sociala djur från födelse till död enbart för vårt nöjes skull är ingendera.” Citat Delcianna Winders.

”Antagandet att djur inte har rättigheter och illusionen att vår behandling av dem inte har någon moralisk betydelse är ett väldigt upprörande exempel på råhet och barbari.” Citat Mila Dragicevic.

”För det är inte rätt att hålla vilda djurarter i fångenskap för vårt höga nöjes skull. Förr i tiden kanske utbildningssyftet var försvarbart men idag finns det utmärkta naturfilmer och en massa kunskap i böcker och på internet. Vi lär oss inget om de här djuren på ett zoo där de lever så långt från sitt naturliga beteende. Om skälet är att bevara en djurart görs det lämpligare i artens naturliga hemområde. Och om det inte går, ja, då kanske vi för djurens egen skull får låta dem dö ut.” (Svenska dagbladet, 2007).

Den svenska djurparksföreningen (SDF) säger att utrymmet är viktigt men att många studier visar att berikning, valmöjligheter, komplexitet, variation och utmaningar är lika viktigt.

Hediger (1964) säger att det räcker inte att enbart göra inhägnaderna större utan djuren måste också kunna få sina behov av stimulans tillgodosedda, dvs vad ska de göra på de stora ytorna?

I de svenska lagarna angers också i vissa fall att utrymmena ska berikas och det finns då djurspecifika krav. Jag kommer dock inte att undersöka berikningen i inhägnaderna eftersom det är en egen studie, men kände att jag ville nämna det i sammanhanget eftersom det av många forskare betonas som minst lika viktigt som ytan, för att djuren ska bete sig normalt.

Historia

Kunskapen om djurens behov var små förr i tiden och djuren dog ofta efter en kort tid i fångenskap. Vi har idag större kunskap om djurens behov. Hur har denna kunskap påverkat djurparkernas utseende? Hur har detta utvecklats under historien när det gäller inhägnadernas storlek och berikning?

I de tidigaste djurparkerna - menagerierna - var den enda viktiga faktorn att få möjlighet att komma fysiskt nära djuren. De skulle vara instängda men med full insyn. De som designade byggnaderna brydde sig inte om djurens behov och välfärd utan var nöjda med att tillfredsställa besökarna. Arkitekturen var inte till fördel för djuren utan skulle skapa en exotisk känsla (Mullan & Marvin, 1999). Burarna var minimala kubliknande icke-berikade skal med galler som visade att djuret var en exotisk och farlig best.

Braverman (2013) menar att de gamla menagerierna mer effektiva när det gällde att ge besökarna möjlighet att komma nära djuren, och därigenom naturen.

Louis Pereya, en av världens djurparksarkitekter citeras i boken Zoo Culture: ”Djuren var enbart objekt för nyfikenheten och intrycket man fick av byggnaderna var viktigare än hur djuren presenterades.” Djuren var liksom byggnaderna något som förskönade parken. Man försökte inte skapa naturliga miljöer eller förstå hur de fungerade. Snarare var djuren märkliga varelser långt ifrån...

Djurparkernas utseende speglar mänsklighetens mentala och moraliska aspekter och en 1800-tals djurpark skiljer sig radikalt från de nutida. Det var dock inte förrän långt in på 1900-talet som man började bry sig om och känna till något om djurens beteende. Först då började man också

fundera på kvaliteten på hur djuren presenterades och livskvaliteten innanför inhägnaden eller buren (Mullan & Marvin, 1999).

Denna mentala förändring och kulturella process märktes också i djurparkers arkitektur och utställningsfilosofi. Man ville bort från burar och galler som skapade en känsla av fängelse. Istället ville man visa ett ekologiska och etologiska sammanhanget på djurens villkor. Tysken Carl Hagenbeck var den första som ville skapa en djurpark som bättre kunde visa hur djuren levde. Inhägnaderna dolde stängsel och man skapade panorama-vyer (Mullan & Marvin, 1999).

Problemet var att man trots större områden ändå skulle kunna se djuren. Braverman (2013) citerar Paul Harpley, Toronto Zoo: "You have to try to design your zoo so... that people can see the animals."

Jag frågade Moa Johansson, djurskötare i Hembygdsparken, hur de såg på designen av inhägnaderna:

– Det finns praktiska aspekter på det. Djuren ska inte kunna komma ut och människor ska inte kunna komma in, men ändå kunna ha så mycket kontakt med djuren som möjligt. Besökarna vill kunna klappa djuren. Men varken djur eller människor ska kunna skada sig på hägnen, därför har vi till exempel inte elstängsel. Man får göra en total bedömning när man bestämmer vilken typ av inhägnad man ska ha.

Braverman (2013) anmärker att man i naturen sällan får syn på djur utom möjligtvis spåren efter dem. Så för att man ska kunna ha stora ytor men ändå se djuren i djurparkerna designas de med en rad spatiala tricks, såsom glaspaneler, temperaturkontroller, tygbarriärer och förhöjning av utställningssytorna. Trots dessa metoder klagar besökare ofta över att de inte riktigt kan se djuren.

Djurparks-designers vill också ge djuren en chans att komma bort från besökarna om de vill. Man vill visa djuren i deras naturliga omgivning vilket har resulterat i safariparker snarare än djurparker. Besökarna åker igenom parken i bil eller tåg. Djuren är fortfarande instängda men nu på så stora områden att man inte uppfattar några stängsel. Besökarna finner stora "naturliga" inhägnader moraliskt och estetiskt

tilltalande fastän de fortfarande vill kunna se djuren (Mullan & Marvin, 1999).

Däremot har inte de osynliga områdena (som inte visas för besökare) ändrats mycket sedan ett hundratal år tillbaka. Områdena utomhus har blivit mer naturaliserade, större och mer teatraliska. Men det är fortfarande mer regel än undantag att många djur spenderar en stor del av dagen inomhus i små och begränsade betongkuber som burar. Dessa burar är inte tillgängliga för allmänheten. Att utrymmena skiljer sig åt beror till stor del på att arkitekter designat utställningytorna medan tekniker bestämt hur andra utrymmen ska se ut (Braverman, 2013).

En anmärkningsvärd iakttagelse i Mullan & Marvins bok "Zoo Culture" (1999) är att enbart två sidor av 160 är ägnade åt inhägnadernas storlek trots att författarna själva säger att frågan är den som är mest angelägen för besökarna.

Måtten i Hembygdsparken

Jag har undersökt vilka mått djurens inhägnader har i Hembygdsparken i Ängelholm och jämfört med vad lagen för djurparksdjur kräver samt vilka naturliga hemområden djuren har (dvs hur stora områden de har när de lever vilt).

Grisar

Lagen säger (3 kap 3,4 o 9-14 §. DFS 2007:5 och DFS 2004:19, saknr L108): Utomhus 250 kvm + plats för termisk komfort.

Hembygdsparken: 25x40 m = 1000 kvm. Grisarna har större område än lagen kräver.

Inom lantbruket ska en vuxen gris (sinsugga) enligt lagen ha 1,1-2,5 kvm utrymme.

Naturligt hemområde: 10-20 kvadratkilometer

Getter

Lagen säger (DFS 2007:5): 50 kvm/djur, dock minst 250 kvm.

Hembygdsparken: För 5 getter: $50 \times 30 \text{ m} = 1500 \text{ kvm}$. Getterna har alltså större inhägnad än lagen kräver för djurparker.

En jämförelse med reglerna för lantbruk: En vuxen get ska ha 1,2 kvm vid grupphållning. Naturligt hemområde: Ingen uppgift.

Hönsfåglar

Lagen säger (DFS 2004:19, saknr L 108): Utomhus hönsfåglar med $< 60 \text{ cm}$ längd; 50 kvm, höjd 2,5 m.

Hembygdsparken: För 13 st höns: $6 \times 5 \text{ m} = 30 \text{ kvm}$, 2 m högt. *Det är alltså för låg höjd och för liten yta.*

En jämförelse med reglerna för lantbruk: Buren ska vara minst 0,2 kvm men man får ha flera så att varje värphöna får ha 0,06 kvm.

Naturligt hemområde: 1-3 hektar.

Kaniner

Lagen säger (DFS 2004:19, saknr L 108): Utomhus: 50 kvm.

Hembygdsparken: $3 \times 2 \text{ m} = 6 \text{ kvm}$. *Det är alltså för liten yta enligt lagen.*

En intressant jämförelse är vad som krävs enligt lag att ha kanin som sällskap/hobby. Då ska en kanin på 3 kg bara ha 0,7 kvm eller 0,35/kanin om de är flera.

Naturligt hemområde: 0,4-5 hektar.

Papegojor, duvor

Lagen säger (DFS 2004:19, saknr L 108, 13 kap 17-21 §):

För 20-40 cm långa fåglar, utomhus, 10 kvm, 1 kvm per fågel, minsta höjd 2,5 m.

För fåglar som är < 20 cm: 0,5 kvm/individ, dock minst 4 kvm, minsta höjd 2 m.

Hembygdsparken:

Bur 1: För cirka 15 undulater och 3 papegojor: $2 \times 1,5 \text{ m} = 3 \text{ kvm}$, 3,20 högt. *För undulaterna borde utrymmet ha varit 7 kvm.*

Bur 2: 12 papegojor: $9 \times 3 \text{ m} = 27 \text{ kvm}$, höjd 3,20. Papegojorna har större bur än vad lagen kräver.

Bur 3: 30 duvor: $9 \times 3 \text{ m} = 27 \text{ kvm}$, höjd 3,20 m. *För duvorna borde området ha varit 30 kvm.*

Naturligt hemområde: Flera kilometer.

Får

Lagen säger (DFS 2004:19, saknr L108): 125 kvm/djur, dock minst 250 kvm. För 12 djur blir det minst 1500 kvm.

Hembygdsparken: För 7 vuxna och 5 ungar: $60 \times 40 \text{ m} = 2400 \text{ kvm}$.

En jämförelse med lantbrukets regler: Ett vuxet får behöver då enligt lagen bara 1,2-1,4 kvm om de står i grupp.

Naturligt hemområde: Ingen uppgift.

Hästar

Lagen säger (DFS 2004:19, saknr L 108):

Minsta area 500 kvm (250kvm/djur).

Hembygdsparkens mått: Tre inhägnader á $32 \times 60 \text{ m} + 28 \times 6 \text{ m} + 31 \times 31 \text{ m} = 1920 + 168 + 961 = 3049 \text{ kvm}$.

Naturligt hemområde: 0,5-80 kvadratkilometer.

Hjortar

Lagen säger (DFS 2004:23, saknr L110): Under vegetationsperioden får inte fler djur hållas i ett hägn än att de får så mycket föda att deras normala tillväxt kan ske utan tillskottsfoder.

Hembygdsparkens mått: Cirka 10 st hjortar. $100 \times 100 \text{ m} = 1 \text{ hektar}$ (10 000 kvm).

Kan man anse att det är tillräckligt när det är bokskog och inte finns några synbara ätbara växter (se bilden)?

Naturligt hemområde: 14-47 kvadratkilometer.

Uteslutningar

Jag har av utrymmesskäl varit tvungen att göra några uteslutningar för angränsande ämnen.

Frågan om inhägnader och burars storlek är som framgått kraftigt sammanlänkade med *berikningen* i dem, ett ämne som jag av utrymmesskäl inte har gått in på mer än ytligt. Man kan säga att berikning handlar om att tillvaron måste vara meningsfull och intressant för djuren, det räcker inte att ha stor plats om den sedan är tom och innehållslös. Kan man kompensera för små ytor genom berikning?

Inhägnader och burar är en *formgivnings*-detalj som kan försköna eller förfula upplevelsen av djurparken. Mullan & Marvin (1999) påpekar att djurparkens utseende och inhägnader visar och speglar vilken ekonomi man har både inom djurparken och i det land eller område det befinner sig. I fattiga områden blir djurparksarkitekturen rårare, hårdare och enklare. Det skulle också vara intressant att få reda på varför djurens inhägnader ur utformade som de är i andra djurparker.

En angränsande studie är *vilken typ av inhägnader man har* i djurparker generellt idag. Utseendet på inhägnaderna kan vara intressant att undersöka men den ingår inte heller i den här studien.

En ytterligare aspekt är *hur de svenska djurparkslagarna har förändrats* under historien. Det hade också varit intressant att jämföra med andra länders lagar.

Det hade också varit intressant att studera *hur vi människor uppfattar inhägnaderna* med avseen-

de på storleken. Tror/tycker gemene man att det är tillräckligt? Funderar man ens på det när man besöker en djurpark?

Resultat och sammanfattning

För kaniner, höns, duvor och undulater följer Hembygdsparken inte lagen när det gäller storleken på inhysningen i djurparker. Det är anmärkningsvärt eftersom man måste ha tillstånd från Länsstyrelsen för att få driva en djurpark.

Å andra sidan har man i flera fall - för getter, papegojor, får och hästar - större inhägnader än lagen kräver.

Finns det någon särskild anledning till att det är just dessa djur som fått mindre inhägnader än de borde haft enligt lagen? När det gäller kaniner och undulater är det nog många som vant sig vid att se dem i de minimala burarna hemma hos bekanta. Därför reagerar ingen. Men hur är det med duvor? Dem kan man ju se vilda i stadsmiljöer. Och hur ska vi tänka om höns? Dagens befolkning har nog mest sett dem för äggproduktion där de förvaras i burar där de knappt kan vända sig. Kan det vara så att vi då tycker det här är ok? Men hur är det då med grisarna... Det är svårt att se en röd tråd i resonemanget.

Hur resonerar Hembygdsparken när det gäller inhägnadernas storlek? Moa Johansson som är djurskötare i Hembygdsparken säger:

– Det är föreskrift L108 som gäller och vi uppdaterar inhägnaderna tillsammans med Länsstyrelsen. Vi litar på att djuren ska kunna utföra sin naturliga beteenden när vi följer de mått

Djurart	Lagen för djurparker	Hembygdsparken	Naturligt hemområde
Grisar	250 kvm	1000 kvm	10-20 kvkm
Getter	50 kvm/get	1500 kvm/5 getter	-
Kaniner	50 kvm	6 kvm	0,4-5 hektar
Höns	50 kvm	30 kvm	1-3 hektar
Papegojor	1 kvm/fågel	27 kvm/12 papegojor	Flera km
Undulater	0,5 kvm/fågel	3 kvm/15 undulater	Flera km
Duvor	1 kvm/fågel	27 kvm/30 duvor	Flera km
Får	125 kvm/får	2400 kvm/12 får	-
Hästar	250 kvm/häst	3049 kvm/3 djur	0,5-80 kvkm
Hjortar	Ska klara sig utan tillskottsfoder	1 hektar/10 hjortar	14-47 kvkm

Tabell 1. Jämförelse mellan de mått som lagen kräver, de naturliga hemområden och Hembygdsparkens mått. De grå markeringarna visar de inhägnader som hade mindre utrymmen än lagen kräver.

som Jordbruksverket och Länsstyrelsen rekommenderar. Vi har ibland större mått än vad lagen kräver pga att vi inte vet hur många djur det blir i hägnet, till exempel när det kommer djurungar. Hos vissa djur, exempelvis hos får och getter, varierar antalet mer än hos andra djur.

Lagens mått för inhägnader i djurparker, i lantbruket, och för sällskap skiljer sig åt i stor omfattning sinsemellan. Måtten skiljer sig också i stor omfattning i förhållande till de naturliga hemområdena som djuren är skapta för. Varför är det till exempel okej att en gris får enbart 2,5 kvm utrymme i lantbruket medan den ska ha 250 kvm i en djurpark? Hur kommer man fram till de måtten när grisar har 20 kvadratkilometer som naturligt hemområde i det vilda?

De frågor jag ställt till Jordbruksverket anser jag är nyckelfrågor i projektet och avsaknaden av den informationen påverkar tyvärr projektet så att själva ”knorren” saknas. Många frågor angående Jordbruksverkets regler lämnas obesvarade och istället kommer följdfrågor, exempelvis: För vems bästa är måtten? Hur ska de som håller djur förhålla sig till de minimi-regler som finns för djurens ytor? Vet djurparkerna *varför* djuren ska ha de ytor som rekommenderas? Finns det någon förklaring eller vetenskaplig grund för de lagreglerade ytorna? Kan det vara så att måtten är sociala konstruktioner? Är måtten mer till för människors bekvämlighet än för att djuren ska kunna leva någorlunda normalt?

Ett konstaterande är att inhägnadernas storlek speglar människors kunskap om djurens behov men också våra empatiska förmågor och moraliska och etiska utveckling.

Moa Johansson säger:

– Problemet är människans syn på djuren. Det handlar både om kunskap och pengar. Sverige ligger ändå bra till internationellt när det gäller djurhållning.

Egna funderingar

Människan verkar ha en djup önskan att vara nära djur. Kanske är det ett sätt att själv bli definierad som art i förhållande till andra arter.

Kanske ligger det en lång historia av samarbete bakom som på något vis har ”satt sig” i generna eller i kulturen. Det är ju trots allt inte så länge vi har levt i civilisation. Innan dess var vi beroende av att förstå djur och natur för att själva överleva. Eller är det något som har att göra med ett högre medvetande, att vi alla på något vis hör samman och är beroende av varandra?

För att människor ska kunna komma nära vilda djur blir en inhägnad ett måste. Man kan tänka sig att djurparksdesigners fortfarande brottas med att ge besökarna möjlighet att komma nära djuren samtidigt som djuren ska ha en sådan yta att de får möjlighet att bete sig naturligt. Kanske är det därför man i stort sett håller sig till de minimimått som lagen kräver. En annan möjlig förklaring är att djurparksdesigners inte har djupare kunskap om djurens behov och därför ser minimimåtten som lämpliga riktlinjer. Och då kommer följdfrågan. Vilken välfärd kan anses vara tillräcklig?

Människors moraliska och etiska resa i förhållande till djur åskådliggörs ganska väl av hur djurparkernas inhägnader/burar och byggnader har designats under århundradena. Från en tid då burarna var så minimala att djuren knappt kunde röra sig men människor kunde se djuren på nära håll, till en tid då människor åker på safari i djurens värld. Fortfarande kvarstår frågan om det är moraliskt försvarbart att hålla djur instängda. Det finns idag en del strömningar som är emot uppvisning av djur överhuvudtaget, på cirkus, i shower eller i djurparker. Att släppa alla djur fria skulle inte fungera i en värld som domineras av människan. Kanske är safariparker, nationalparker och naturskyddsområden ett humanare sätt att hålla djur inhägnade och ändå ge människor möjlighet att komma nära dem?

Man kan generellt konstatera att det inte finns någon tydlig bakomliggande information om varför inhägnaderna har en viss yta i djurparker. Rent logiskt borde man utgå ifrån djurens hemområden för maximal välfärd. Men det innebär praktiska svårigheter att kunna tillhandahålla den ytan. Och det saknas forskning som ger tydliga riktlinjer om de enskilda djurarternas minimibehov för att bibehålla ett naturligt beteende.

Referenser:

- Asteborg, Sara, Carlsson, Eva och Lindström, Lena. (2009). Djurens Rätt: Älskade hästar - en granskning av hästvärlden. Hämtad den 1 maj 2016 från: http://www.djurensratt.se/sites/default/files/hastrapport_0.pdf
- Braverman, Irus. (2013). Zooland.
- Casamitjana, Jordi. (2011). Enclosure size in captive wild mammals: A comparison between UK zoological collections and the wild. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://www.captiveanimals.org/wp-content/uploads/2011/02/Enclosure-size.pdf>
- Derr, Mark (2003). Zoos are too small for some species, biologists report. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://www.nytimes.com/2003/10/01/science/02CAGE.html>
- Dragicevic, Mila. (2014). Zoos - the regulations and ethics of zoos. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://lawyersforanimals.org.au/projects/test/>
- EAZA. (2014). Standards for the accommodation and care of animals in zoos and aquaria. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://www.eaza.net/assets/Uploads/Standards-and-policies/Standards-for-the-Accommodation-and-Care-of-Animals-2014.pdf>
- Statens jordbruksverks föreskrifter om djurhållning i djurparker m.m., SJVFS 2009:92, saknr L108
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om hållande av dovhjort och kronhjort i viltägn. DFS 2004:23, saknr L110
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om djurhållning i djurparker m.m. DFS 2004:19, saknr L108
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m. DFS 2007:5, saknr L100
- Estep, D.Q., Fisher, R.B. och Gore, W.T. (1978). Effects of enclosure size and complexity on the activity and sleep of the eastern chipmunk *Tamias striatus*. *Behavioral Biology*, 23(2): 249-253.
- Fisher, R.B., Meunier, G.F., O'Donoghue, P.J., Rhodes, D.L. och Schafenaker, A.M. (1980). Effects of enclosure size on activity and sleep of a hystricomorph rodent (*Octodon degus*). *Bulletin of the Psychonomic Society*, 16(4): 273-275.
- Hediger, Heini. (1964). Wild animals in captivity.
- Hogan, E.S., Houpt, K.A. och Sweeney, K. (1988). The effect of enclosure size in social interaction and daily activity patterns of captive Asiatic wild horse (*Equus przewalskii*). *Applied Animal Behaviour*, 21(1-2): 147-168.
- Innis, G.S., Balph, M.N. och Balph, D.S. (1985). On spatial requirements of captive social animals. *Animal Behaviour*, 33(2): 680-682.
- Jarnemo, Anders. (2015). Artfakta kronvilt (kronjort) *Cervus Elaphus*. Hämtad den 1 maj 2016 från: http://skane.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/106/2015/02/Bilaga-1_Artfakta.pdf
- Jensvold, M.A., Sanz, C.M. och Fouts, D.H. (2001). Effect of enclosure size and complexity on the behaviours of captive chimpanzees (*Pan troglodytes*). *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 4(1): 53-69.
- Keskikangas, Bo. (2009). Svenska grisar lider onödigt mycket. Hämtad den 1 maj 2016 från: <http://www.dn.se/ekonomi/svenska-grisar-lider-onodigt-mycket/>
- Lindström, Lena & Karlsson, Christina. (2013). Djurens rätt: Synpunkter på förslag till föreskrifter för kaniner (dnr 31-5376/12) samt kaniner och fåglar (dnr 31-5050/11). Hämtad den 1 maj 2016 från: http://www.djurensratt.se/sites/default/files/djurens_ratt_remissvar_kaniner_och_burfaglar.pdf
- Mullan, Bob & Marvin, Garry. (1999). *Zoo Culture*.
- Sample, Ian. (2003). Wide roaming animals fare worst in zoo enclosures. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://www.theguardian.com/uk/2003/oct/02/environment.science>
- Shoemaker, A.H., Maruska, E.J. and R. Rockwell. (1997). Minimum Husbandry Guidelines for Mammals: Large Felids. American Association of Zoos and Aquariums. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://nagonline.net/wp-content/uploads/2013/12/Zoo-Guidelines-for-Keeping-Large-Felids-in-Captivity.pdf>
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m. SJVFS 2010:15, saknr L100
- Svenska dagbladet. (2007). Skona djurskyddet och lägg ner djurparkerna. Hämtad den 1 maj 2016 från: <http://www.svd.se/skona-djurskyddet-och-lagg-ner-djurparkerna>
- Svenska djurparksföreningen. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://svenska-djurparksforeningen.nu/om-sdf/djurvalfard/>
- Winders, Delcianna. (2013). Zoos: a lifetime of misery for animals behind bars. Hämtad den 22 april 2016 från: <http://www.nationmultimedia.com/opinion/Zoos-a-lifetime-of-misery-for-animals-behind-bars-30213776.html>